

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Tomáše Kocourka a soudkyň Evy Šonkové a Sylvy Šiškeové v právní věci žalobce: **M. M.**, proti žalované: **Česká advokátní komora**, se sídlem Národní 118/16, Praha 1, proti rozhodnutí žalované ze dne 20. 3. 2025, č. j. 10.01-000008/24-0006, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 2. 10. 2025, č. j. 17 A 52/2025-26,

t a k t o :

Kasační stížnost **se z a m í t á .**

Odůvodnění:

I. Přehled dosavadního řízení

[1] Žalobce podal žalobu proti shora uvedenému rozhodnutí žalované k Městskému soudu v Praze (dále jen „městský soud“). Zároveň požádal o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce pro řízení o žalobě.

[2] Městský soud žádost o osvobození od soudních poplatků i návrh na ustanovení zástupce zamítl usnesením ze dne 2. 10. 2025, č. j. 17 A 52/2025-26. Stěžovatel totiž ani přes opakované výzvy neposkytl soudu ucelený a věrohodný obraz o svých majetkových a finančních poměrech. Za stěžejní považoval zejména nevyjasnění povahy vztahu stěžovatele s partnerkou, která podle jeho tvrzení dlouhodobě hradí jeho životní potřeby, a nedoložení tvrzení, že spolu nežijí ve společné domácnosti. Vzhledem k této nejasné ekonomické provázanosti a odmítnutí sdělit údaje umožňující její ověření dospěl městský soud k závěru, že stěžovatel neunesl břemeno tvrzení a důkazní ve vztahu ke své tvrzené nemajetnosti.

II. Obsah kasační stížnosti

[3] Proti usnesení městského soudu podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost, jejíž důvody nepodřadil pod jednotlivá písmena § 103 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). Uvedl, že městský soud účelově označil jeho vztah s partnerkou za soužití, ačkoli spolu nežijí ve společné domácnosti. Údaje o bydlišti a majetkových poměrech partnerky jsou pro posouzení jeho žádosti irelevantní. Adresu bydliště partnerky ani další údaje o ní soudu nesdělil, neboť si to partnerka nepřála. Městský soud pochybil, když k této její vůli nepřihlédl.

[4] Stěžovatel odmítl závěr městského soudu, podle něhož stěžovatel partnerku do řízení s orgány veřejné moci sám aktivně zapojil, a to jak předkládáním výpisů z jejího bankovního účtu, tak opakovaným zahajováním soudních řízení, v nichž žádá o osvobození od soudních poplatků. Tyto závěry městského soudu jsou tendenční. Kdyby nedoložil výpisy z bankovního účtu své partnerky, pak by městský soud zamítl jeho žádost z důvodu chybějících podkladů. Poskytnutí výpisů z účtu, na rozdíl od údajů o bydlišti, bylo pro partnerku akceptovatelné. Nebyla to však snaha stěžovatele svou partnerku do posuzované věci jakkoliv zapojovat, nýbrž jen „nutné zlo“. Stěžovatel se neztotožnil s názorem městského soudu, že míra expozice partnerky do jeho osobních i finančních záležitostí je taková, že je další případné omezení jejího soukromí v posuzovaném řízení legitimní.

[5] Stěžovatel dále brojil proti závěru městského soudu, podle něhož nebylo zcela zřejmé, zda jím předložená vyúčtování elektřiny představují jeho vlastní náklady, či náklady jeho otce.

[6] Stěžovatel dále namítl, že byl v jiných věcech osvobozen od soudních poplatků. Městský soud v odůvodnění usnesení neuvedl, z jakých důvodů se odchýlil od rozhodovací praxe jiných senátů městského soudu a jiných krajských soudů.

[7] Pokud jde o návrh na ustanovení zástupce, městský soud by jej mohl zamítnout pouze v případě, pokud by měl důkazy o tom, že je schopen se svých práv opravdu účinně domoci. K tomuto závěru by soud mohl dospět na základě skutečnosti, že se stěžovatel úspěšně v předcházejících řízeních domohl zrušení napadených správních rozhodnutí, a to i bez ustanovení zástupce. Stěžovatel však v předešlých řízeních, v nichž mu nebyl ustanoven zástupce, nebyl úspěšný. Opakovaně narazil na svou neznalost procesního práva. Městský soud k tomuto nepřihlédl a nezohlednil ani skutečnost, že je v posuzované věci žalovanou Česká advokátní komora, která má větší právní erudici než stěžovatel.

[8] Stěžovatel dále uvedl, že jeho jediným příjmem je invalidní důchod ve výši přibližně 10 500 Kč měsíčně, přičemž ostatní životní náklady jsou mu hrazeny jeho partnerkou formou „půjčky“. Partnerka ovšem odmítá ze svých prostředků hradit soudní poplatky za řízení, jež stěžovatel vede. Povinnost uhradit soudní poplatek ve výši 3 000 Kč pro stěžovatele představuje nepřekonatelnou překážku.

III. Posouzení kasační stížnosti

pokračování

[9] Nejvyšší správní soud (dále jen „NSS“) posoudil zákonné náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že byla podána včas, osobou oprávněnou, proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná. Poté NSS zkoumal důvodnost kasační stížnosti dle § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[10] Kasační stížnost brojí proti usnesení, jímž městský soud zamítl stěžovatelu žádost o osvobození od soudních poplatků a návrh na ustanovení zástupce z řad advokátů. Individuální osvobození od soudních poplatků je procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem povinnosti uhradit soudní poplatek. Podmínky, za nichž může být účastník osvobozen od soudních poplatků, jsou stanoveny v § 36 odst. 3 s. ř. s. Podle něj *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno.*

[11] Z citovaného ustanovení vyplývá, že pro přiznání (částečného či plného) osvobození od soudních poplatků musí účastník doložit, že nemá dostatečné prostředky. Je tedy výlučně na něm, aby své poměry soudu dostatečně konkrétně popsal a předložil doklady osvědčující jeho tvrzení o osobních poměrech, příjmech, výdajích a majetku, zejména majetku vyšší hodnoty. Jinak řečeno, břemeno tvrzení i důkazní ohledně prokázání důvodů pro osvobození od soudních poplatků nese samotný účastník řízení (viz rozsudek NSS ze dne 15. 2. 2012, č. j. 1 Aps 2/2012-11). Pokud účastník řízení tuto povinnost nesplní, soud informace sám z úřední povinnosti zpravidla nezjišťuje a žádost zamítne (viz rozsudek NSS ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004-50, č. 537/2005 Sb. NSS). Stejně tak ji zamítne, jsou-li údaje sdělené účastníkem řízení neúplné, nepravdivé nebo nevěrohodné (viz rozsudky NSS ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009-88, č. 1962/2010 Sb. NSS, nebo ze dne 4. 7. 2017, č. j. 6 As 180/2017-10).

[12] Městský soud nepostavil napadené usnesení na závěru, že stěžovatel má dostatek finančních prostředků k zaplacení soudních poplatků, nýbrž na tom, že jím sdělené údaje nepovažoval za úplné a poskytující ucelený přehled o jeho osobní, majetkové a finanční situaci. Tento postup byl správný.

[13] Městský soud stěžovatele opakovaně vyzval k doplnění tvrzení a podkladů k jeho žádosti, zejména k objasnění finanční podpory ze strany partnerky a k doložení tvrzení, že spolu nežijí ve společné domácnosti. V této souvislosti požadoval také sdělit adresu jejího bydliště. Stěžovatel uvedl, že partnerce předává celý svůj invalidní důchod, což je jeho jediný příjem, přičemž partnerka hradí ze svého účtu jeho výdaje na bydlení (především zálohy na elektřinu) a rovněž jeho běžné výdaje (partnerka mu předala platební kartu k účtu, kterou používá). Nekontaktoval však rozsah této finanční podpory a odmítl sdělit adresu jejího bydliště s poukazem na její vůli, čímž soudu neposkytl ucelený a ověřitelný obraz svých majetkových poměrů. Z uvedeného je zřejmé, že stěžovatel

neprokázal městským soudem požadované skutečnosti k objasnění finanční závislosti na své partnerce.

[14] Jinými slovy řečeno, stěžovatel za účelem vysvětlení skutečnosti, že jeho jediný příjem nepostačuje ani k úhradě všech jeho nákladů na živobytí, uvedl, že mu s jejich úhradou vypomáhá jeho partnerka. Příjmy své partnerky ovšem nesdělil s tím, že spolu nesdílí domácnost, pouze se navštěvují. Z předložených částečných výpisů z účtu partnerky (obsahují pouze odchozí platby, nikoliv příchozí platby ani zůstatky účtu) vyplývá, že z něj jsou ve prospěch stěžovatele prováděny platby záloh na elektřinu, dále platby za telefon (odchozí platba ve prospěch společnosti Vodafone zahrnuje dle poznámky stěžovatele i část vztahující se k jím využívaným službám), platby za nákup potravin, dopravu a jednorázové platby na úhradu exekucí (platby dosahují řádu desítitisíců korun). Z toho plyne, že stěžovatel spolu se svojí partnerkou sdílí své příjmy, které používají na úhradu základních životních potřeb. Z výpisů se nepodává, že by z účtu byly prováděny platby související s užíváním jiného domu či bytu než domu užívaného stěžovatelem. Za této situace je zcela pochopitelné, že se městský soud nespokojil s pouhým tvrzením stěžovatele, že nesdílí domácnost se svojí partnerkou, nýbrž považoval za potřebné vyzvat ho k doložení této skutečnosti. Stěžovatel však své tvrzení nijak nedoložil, např. sdělením adresy bydliště své partnerky, jak byl instruován městským soudem.

[15] Stěžovatel v kasační stížnosti namítl, že městský soud kvalifikoval jeho vztah s partnerkou jako „soužití“, ačkoli spolu netvoří společnou domácnost. Tato argumentace se však míjí s podstatou rozhodnutí městského soudu. Městský soud nezamítl žádost stěžovatele proto, že by postavil najisto, že sdílí se svou partnerkou společnou domácnost, nebo proto, že by negativně hodnotil jejich partnerský vztah. Důvodem zamítnutí bylo, že stěžovatel ani přes opakované výzvy neposkytl soudu ucelený a věrohodný obraz o svých majetkových poměrech. Stěžovatel totiž nevyjasnil povahu spoluzití se svou přítelkyní, resp. dostatečně nedoložil, že skutečně nežijí ve společné domácnosti.

[16] Pokud stěžovatele dlouhodobě finančně podporuje jeho partnerka a pokud stěžovatel předložil soudu výpisy z účtu partnerky jako důkaz úhrad stěžovatelových potřeb, je zcela logické a legitimní, že se městský soud zaměřil na otázku, zda stěžovatel nežije s partnerkou ve společné domácnosti, a tedy zda jeho skutečná ekonomická situace není jiná, než jak ji prezentuje (jestli není namístě do posuzování poměrů stěžovatele zahrnout i příjmy a majetek jeho partnerky). Městský soud přitom přezkoumatelně vysvětlil, proč považoval odmítnutí stěžovatele sdělit alespoň adresu bydliště partnerky za málo přesvědčivé a proč to v kontextu dalších údajů vyvolává pochybnosti o úplnosti stěžovatelových tvrzení.

[17] Za těchto okolností nelze souhlasit se stěžovatelem, že informace týkající se jeho partnerky jsou „zcela irelevantní“. Nešlo o samoúčelné zkoumání soukromí, nýbrž o ověření pravdivosti a úplnosti tvrzení, na nichž stěžovatel sám stavěl svou žádost o osvobození od soudních poplatků. Pokud stěžovatel požaduje dobrodiní v podobě osvobození od soudních poplatků, musí akceptovat, že soud má právo a povinnost ověřit rozhodné skutečnosti v rozsahu nezbytném pro posouzení splnění podmínek § 36 odst. 3 s. ř. s.

pokračování

[18] NSS proto uzavírá, že městský soud nepochybil, pokud v situaci, kdy stěžovatel sám tvrdil dlouhodobou finanční podporu ze strany partnerky a současně odmítal sdělit údaj potřebný k odstranění důvodných pochybností, vyhodnotil majetkové poměry stěžovatele jako neúplně zjištěné a žádost o osvobození zamítl.

[19] Stěžovatel namítl, že požadavek městského soudu na doložení informací týkajících se jeho partnerky představoval nepřiměřený zásah do jejího soukromí. K tomu NSS uvádí, že městský soud v posuzované věci nezkoumal soukromý život partnerky stěžovatele nad rámec toho, co stěžovatel sám uvedl ve své žádosti o osvobození od soudních poplatků. Pokud stěžovatel tvrdil, že jeho partnerka fakticky hradí jeho životní potřeby, bylo zcela namístě vyžádat doplnění těchto informací, aby městský soud mohl ověřit, z jakých zdrojů jsou kryty stěžovatelovy náklady a zda skutečně nemá prostředky k úhradě soudních poplatků. Takový postup sleduje legitimní cíl, kterým je ověření splnění zákonných podmínek pro osvobození od soudních poplatků a zabránění jeho případnému zneužití. Nelze jej považovat za nepřiměřený zásah do práva na soukromí. Naopak, jde o standardní procesní postup vyplývající přímo ze zákona. Jestliže stěžovatel požaduje dobrodiní v podobě osvobození od soudních poplatků, musí akceptovat povinnost poskytnout soudu relevantní údaje o svých osobních a majetkových poměrech, a to i ve vztahu k osobám, s nimiž případně žije ve společné domácnosti. V posuzované věci přitom městský soud požadoval pouze informace mající přímý vztah k tvrzené nemajetnosti stěžovatele (doložení tvrzení, že nežije s partnerkou ve společné domácnosti, ačkoliv s peněžními prostředky hospodáří společně).

[20] Stěžovatel dále namítl, že městský soud nesprávně dovodil nejasnosti ohledně nákladů na elektrickou energii. K tomu NSS konstatuje, že městský soud nepovažoval tuto otázku za stěžejní a výslovně uvedl, že nebyla důvodem pro zamítnutí žádosti stěžovatele. I kdyby tak stěžovatel měl v této dílčí otázce pravdu, nemůže tato skutečnost zvrátit závěry městského soudu.

[21] Stěžovatel dále namítl, že byl v jiných věcech zcela osvobozen od soudních poplatků a že městský soud dostatečně neuvedl, proč se v posuzované věci odchýlil od závěrů jiných senátů městského soudu a jiných krajských soudů.

[22] Osvobození od soudních poplatků podle § 36 odst. 3 s. ř. s. je třeba posuzovat v každém jednotlivém řízení samostatně. Přiznané osvobození v jednom řízení nemá bezprostřední dopady na rozhodování v řízení jiném. Vždy je třeba zohlednit aktuální situaci žadatele, jeho tvrzení a podklady, které soudu poskytl. V posuzované věci stěžovatel nedoložil své poměry v takovém rozsahu, aby si městský soud mohl učinit ucelený obraz o jeho situaci. Přitom městský soud na zjištěné nedostatky stěžovatele dvakrát upozornil a umožnil mu je odstranit, čímž současně stěžovatele seznámil s tím, že hodlá jeho žádost podrobit důkladnějšímu prověření, než učinily jiné senáty městského soudu či jiné krajské soudy. Za těchto okolností nelze z jiných rozhodnutí, v nichž bylo osvobození přiznáno, dovozovat, že by městský soud měl rozhodnout obdobně, pakliže ve svém rozhodnutí předestřel přesvědčivé důvody, které opodstatňují odlišné rozhodnutí o žádosti. Vzhledem k tomu nelze považovat přezkoumávané usnesení za překvapivé ani

svévolné (viz rozsudky NSS ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009-88, č. 1962/2010 Sb. NSS, a ze dne 19. 3. 2021, č. j. 6 As 411/2020-24).

[23] Stěžovatel dodal, že jeho jediným příjmem je invalidní důchod ve výši přibližně 10 500 Kč měsíčně a že povinnost uhradit soudní poplatek ve výši 3 000 Kč by pro něj představovala nepřekonatelnou překážku. NSS k tomu konstatuje, že podle § 36 odst. 3 s. ř. s. nelze účastníka řízení osvobodit od soudních poplatků pouze na základě tvrzeného nedostatku prostředků, nýbrž za předpokladu, že svou nemajetnost soudu řádně vylicí a doloží. Vzhledem k tomu, že stěžovatel městskému soudu nevylicil ani nedoložil všechny podstatné skutečnosti nezbytné pro posouzení svých majetkových poměrů, nemohl městský soud učinit jinak než jeho žádost zamítnout.

[24] Stěžovatel brojil i proti zamítnutí jeho návrhu na ustanovení zástupce. K této námitce NSS konstatuje, že podle § 35 odst. 10 s. ř. s. je jednou z kumulativních podmínek pro ustanovení zástupce splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků. Pokud městský soud uzavřel, že stěžovatel nesplnil předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, nebyla splněna základní podmínka pro ustanovení zástupce. Rozhodnutí o zamítnutí návrhu na ustanovení zástupce tak plně ob stojí. Pro posuzovanou věc tak není významná námitka stěžovatele, že žalovanou je Česká advokátní komora, která je právně erudovanější než on. Městský soud totiž návrh stěžovatele nezamítl výlučně z důvodu, že by ustanovení zástupce nebylo nezbytné k ochraně jeho práv, nýbrž primárně proto, že stěžovatel nedoložil splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků. Otázkou, zda je ustanovení zástupce nezbytné k ochraně práv, se tak NSS pro nadbytečnost nezabýval.

[25] NSS neshledal kasační stížnost důvodnou, a proto ji podle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl. O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne městský soud v dalším řízení (viz usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 29. 11. 2023, č. j. 5 As 84/2022-30, č. 4554/2024 Sb. NSS).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** přípustné opravné prostředky.

V Brně dne 14. ledna 2026

Tomáš Kocourek
předseda senátu